Yesterday, last year/week/months, hour/year ago, etc.	Already, just, ever, never, yet, recently,

USE:

Past Simple	Present Perfect
Говорим о: действиях, которые начались и закончились в прошлом. При этом время действия указано, либо предполагается, что оно известно. Это некая констатация Ф А К Т А из прошлого.	Говорим о: действиях, которые произошли в недавнем прошлом, но время действия неизвестно. Важен Р Е З У Л Ь Т А Т.

Можно представить ряд ситуаций, например, следующих, и предложить объяснить употребление времён.

Ситуация 1. Charlie Chaplin was a famous American actor. He appeared only in films, which he produced himself.

Ситуация 2. In prehistoric times people lived in caves. They hunted animals, which they then used for food.

Прекрасным примером, иллюстрирующим использование этих времён, является следующий типичный диалог, варианты которого представлены во многих учебных пособиях:

- Have you been to Prague?

- Yes, I went there last year. And you? Have you been there?

Этап материализованных действий. Задания выполняются с использованием составленных опорных таблиц и записей в грамматических тетрадях, что способствует более качественному усвоению материала. По содержанию задания должны быть максимально разнообразными: заполнение пробелов с постановкой глаголов в правильную форму, составление вопросов и ответов, выбор правильного ответа из нескольких предложенных и т.д. Проверка результатов выполнения упражнений может осуществляться не учителям, а самими учащимися, но при контроле учителя.

Этап итогового контроля. На этом этапе обучающимся предлагается контрольная работа, которая выполняются ими самостоятельно. Во время таких уроков все учащиеся вовлечены в интересную, осмысленную деятельность, повышающую общую мотивацию. Таким образом, при такой форме изучение материала соблюдаются все принципы системно-деятельностного подхода: деятельность, непрерывность, целостность, психологическая комфортность, вариативность и творчество.

Литература

1. Аксёнова Н.И. Системно-деятельностный подход как основа формирования метапредметных результатов // Теория и практика образования в современном мире: материалы междунар. науч. конф. (г. Санкт-Петербург, февраль 2012 г.). – СПб.: Реноме, 2012. – С. 140-142.
2. Мингазова Л.С. Системно-деятельностный подход в концепции федеральных государственных образовательных стандартах общего образования // Актуальные вопросы современной педагогики: материалы IV междунар. науч. конф. (г. Уфа, ноябрь 2013 г.). – Уфа: Лето, 2013. – С. 40-42.

УДК 1751

Г.Л. Гильфанова, Р.Ж. Шаехова

МБОУ “Лицей-интернат №79”, г. Набережные Челны, Россия

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ МЕТОДОВ РАЗВИТИЯ ПИСЬМЕННОЙ РЕЧИ В ПОЛИКУЛЬТУРНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Аннотация. *В статье рассматриваются пути привития навыков письменной речи в условиях поликультурного образования. Предлагается обратить особое внимание на трудности в области орфографии.*

Ключевые слова: *развитие письменной речи, трудности в области орфографии.*

G.L. Gilfanova, R.Z. Shayehova

Lyceum-boarding school No79, Nabereshnye Chelny, Russia

THE USE OF METHODS OF THE WRITTEN SPEECH IN THE MULTICULTURAL AREA

Abstract. *In article ways of instilling of skills of a written language in the conditions of polycultural education are considered. It is offered to pay special attention to work with difficulties in spelling.*

Key words: *development of the written language, problem areas of orthography.*

КУПКУЛЬТУРАЛЫ МОХИТТӘ ЯЗМА СӨЙЛӘМ ҮСТЕРҮ МЕТОДЛАРЫН КУЛЛАНУ

Татарстанда ике тел – татар һәм рус телләре – дәүләт телләре булып санала. Бу ихтыяҗлык бүгенге көндә дә әһәмиятен югалтмады, киресенчә, көн кадагында булган проблемаларның берсе булып тора. Бүгенге көндә Татарстан җәмгатьчелеге алдында иң әһәмиятле проблемаларның берсе булып балаларга күптармаклы мәдәни һәм поликультуралы белем бирүне үстерү тора.

Поликультуралы белем бирү аша халыкларның бер-берсе белән мөнәсәбәтен көчәйтү һәм культурасын үзара баету, үз халкының тарихын һәм башка халыкларның яшәү рәвешен өйрәнү аша укучыда универсаль культура тәрбияләү заманча белем бирүнең мөһим бер өлеше булып тора.

Бу проблема безнең мәктәбебез өчен дә актуаль, чөнки бездә бүгенгесе көндә 10 милләт баласы белем ала: татар, рус, чуваш, башкорт, удмурт, яһүд, үзбәк, пушту, урду, курт, төрек.

Соңгы елларда татар теле укыту методикасы камилләшә, дәреслекләрнең дә сыйфаты яхшыра бара.

Яр Чаллы шәһәренең 79нчы лицей-интернатында укучылар 3 төркемгә бүленә: татар сыйныфлары, татар төркемнәре һәм рус телле укучылар төркеме. Рус телле укучылар төркемендә Рәсәйнең төрле төбәкләреннән килгән укучылар да белем ала.

Һәрбер телне белү сөйләм эшчәнлегенең 4 төренә өйрәтүне максат итеп куя. Бу – 1) сөйләргә өйрәтү; 2) тыңлап (ишетеп) аңларга өйрәтү; 3) укырга өйрәтү; 4) язарга өйрәтү. Әлеге хезмәттә язуга һәм язма сөйләмгә өйрәтү юлларын карала.

Язу – телнең график формасы ул. Дөрес язуның 3 нигезе бар:

1) фонетик нигез сүләрнең әдәби әйтелешен белү; 2) морфологик нигез (сүзләрне дөрес язу кагыйдәсен белү); 3) график нигез (әйтелеше белән язылышы арасында аерма булган сүзләрне дөрес яза белү).

Икенче телгә өйрәткәндә укучыларның язу күнекмәләрен үстерү – иң катлаулы мәсьәлә, шуңа күрә бу өлкәдә укытучы зур тырышлык күрсәтергә тиеш. Язу – сөйләм эшчәнлегенең 4нче төре һәм ул эзлекле рәвештә башка төрләр белән тыгыз бәйләнгән. Башта укучылар өйрәнелә торган лексик берәмлекләрне һәм грамматик калыпларны дөрес әйтергә өйрәнәләр; аларның мәгънәләрен тыңлап аңлыйлар, соңыннан аларны текстларда укыйлар (язылышын күрәләр), аннары гына төрле язма эшләр башкаралар. Шул сәбәпле язу өстендә эшләү түбәндәге этапларны үз эченә ала:

1) сүзнең әйтелешен белү; 2) языла торган сүзнең мәгънәсен белү; 3) сүзне әйтеп карау; 4) сүзнең язылышын күргән булу; 5) сүзне язып караган булу.

Шушы эзлеклелек сакланганда гына, икенче телдә дөрес яза белү күнекмәләре тиешле дәрәҗәдә үсеш ала.

Дәресләрдә укучыларның язу күнекмәләрен үстерү өчен нинди төр күнегүләр кулланабыз? Шуларны санап китик:

1) бирелгән транскрипция буенча сүзләрне язу; 2) русча бирелгән сүзләрнең тәрҗемәләрен сүзлектән язу; 3) нокталар урынына тиешле хәрефләрне куеп язу; 4) тексттан таныш булмаган сүзләрне күчереп язу һәм тәрҗемә итү; 5) тексттан тамырдаш сүзләрне табып язу; 6) билгеле бер кушымчалар ярдәмендә ясалган сүзләрне төркемләү; 7) сүз төркемнәренә аерып, сүзләрне баганаларга язу; 8) бирелгән исемнәрдән фигыльләр ясап язу; 9) бирелгән фигыльләрдән исемнәр ясап язу; 10) бирелгән саннардан исемнәр ясап язу һ.б.

Язма рәвештәге тел күнегүләре. 1)Төрле грамматик калыплы җөмләләрне күчереп язу; 2) сорауларга язмача җавап бирү; 3) куелган сорауга дөрес җавапны сайлап алу; 4) җәя эчендәге сүзләрне тиешле формада кулланып язу; 5) нокталар урынына тиешле сүзләрне куеп язу; 6) җәя эчендәге рус сүзләренең тәрҗемәләрен табып, җөмләләрне язу; 7) берничә җөмләне берләштереп язу; 8)бирелгән җөмләләрне киңәйтеп яки кыскартып язу; 9) туры сөйләмне кыек сөйләмгә әйләндереп язу; 10) кыек сөйләмне туры сөйләмгә әйләндереп язу; 11) бирелгән репликаларны кулланып, диалогик сөйләм үрнәге төзеп язу; 12) бирелгән җөмләләрдә аерым сүзләрнең синонимнарын кулланып, җөмләләрне күчереп язу.

Күргәнебезчә, укучыларның дөрес язу күнекмәләрен үстерү өчен күп төрле күнегү һәм биремнәр кулланырга мөмкин.

Язма рәвештә сөйләм телен үстерү. Хат язарга өйрәтү күнегүләре:

Берничә хат үрнәге белән танышу. Аларның эчтәлеген исәпкә алып, бер хат язу; 2) берничә хат үрнәге белән танышу. Аларның коммуникатив бурычларын ачыклау; 3) хатларны укып, аларның авторлары турында фикерләрен әйттерү; 4) хатны уку һәм төрен билгеләү (шәхси, кумәк, рәсми, рәхмәт хаты, чакыру, котлау һ.б.); 5) төзелеше ягыннан хатның төрен билгеләү (тасвирлау, хәбәр итү, чакыру, хикәяләү, аңлату һ.б.); 6) бирелгән план буенча хат язу; 7) бирелгән терәк сүзләр һәм сүзтезмәләрне кулланып хат язу; 8) үтенеч белән мөрәҗәгать иткән кешегә җавап язу; 9) төрле адресатларга төрле эчтәлектәге хатлар язу.

Текст белән эшләү өчен язма күнегүләр:

Текстның абзаңларына исем уйлап табу; 2) текстның һәрбер абзаңына тезислар төзеп язу; 3) тексттан информаңион яктан әһәмиятле 7-10 җөмлә күчереп язу; 4) текстның эчтәлеген язмача сөйләп бирү; 5) текстның эчтәлеген хикәяләү (фикер йөртү, тасвирлау) юлы белән сөйләп бирү; 6) аралашу сферасыннан чыгып язмача хәбәр әзерләү; 7) булачак чыгышларның тезисларын язып бирү; 8) текст буенча реферат язу; 9) текстка аннотаңия язу.

Сөйләм эшчәнлегенең төрләренә өйрәтү өчен язма күнегүләр:

Тыңлап аңлау. Тыңланган текстның эчтәлеген язмача язып бирү; 2) текстны тыңлап, алдан куелган сорауларга җавап язу; 3) тыңланган текстта укучыга кызык булган информаңия турында хәбәр итү; 4) тыңланган текстның эчтәлеге буенча булачак чыгышларының конспектын язу.

Сөйләү. Булачак әңгәмә өчен сораулар язу; 2) аралашу өчен тезислар төзеп язу; 3) язуга конспект нигезендә чыгыш әзерләү; 4) күрсәтмәлелекнең язмача чараларын (рәсем, слайт, хатлар, фотокопияләр) кулланып чыгыш ясау; 5) хатта күрсәтелгән сорауларга үз мөнәсәбәтне белдереп, җавап бирү һ.б.

Уку. Укылган тексттан фразеологизмнарны табып язу; 2) тексттан кирәкле ңитатыны төгәл күчереп язу (чыганакның авторын, исемен, нәшриятын, басылган елын, битләрен күрсәтү); 3) төрле чыганаклардан файдаланып, куелган проблема буенча реферат язу; 4) үзләре яратып укый торган газета яки журналга язмача күзәтү ясау; 5) иң актуаль мәсьәлә буенча журнал өчен кечкенә мәкалә язу һ.б.

Язу. 1) Бер атнада эшләгән эшләр турында язу; 2) берәр проблемага карата язмача тәкъдимнәр белдерү; 3) бирелгән тема буенча инша язу; 4) текстны яттан язу; 5) билгеле бер темага караган сүзләрне яттан язу һ.б.

Тәрҗемә. 1) Аерым җөмләләрне язмача тәрҗемә итү; 2) текстны язмача тәрҗемә итү; 3) русча текстны эчтәлеген татарча язу; 4) берничә русча текстка татарча аннотаңия язу; 5) русча бирелгән сүзләрне татарча язу һ.б.

Укучыларда дөрес язу күнекмәләре формалаштырган вакытта, балалар еш кына бертөрле хаталарны җибәрәләр. Бу хаталарны төзәтү юлында дәүләт телләрен өйрәнү өчен бирелгән өстәмә дәресләрне кулланабыз. Бу дәресләрдә орфографиянең кыен очракларына күбрәк игътибар итәбез.

Орфографиянең кыен очраклары бик күп, әлбәттә. Балаларга шуларны дөрес аңлату, грамоталы язарга өйрәтү хәзерге көндә дә авыр. Тик без, заман укытучылары һәр кыен очракны җиңел генә аңлату юлларын таба белергә тиеш. Шунсыз компьютер артында күп вакытын уздырган, китапларны сирәк укучы балага язу таныту катлаулы булачак.

Гомумән әйткәндә, телдән актив рәвештә үзләштерелмәгән лексик-грамматик материалны дөрес язуны таләп итүнең мәгънәсе юк. Иң беренче чиратта, укучыларны сөйләшергә өйрәтеп һәм параллель рәвештә язу күнекмәләрен үстерү генә тел белүне камилләштерә.

Әдәбият

1. Сафиуллина Ә.Н. Татар орфографиясененңкыен очраклары. – Казан: “Гыйлем” нәшр., 2008. – 385 б.
2. Сафиуллина Ф.С, Фәтхуллова К.С. Татар теленә өйрәтү. – Казан: “Хәтер” нәшр., 1999. – 494 б.

УДК 821.112.2

Г.Т. Гильфанова

Казанский федеральный университет, г. Набережные Челны, Россия

СПЕЦИФИКА ХУДОЖЕСТВЕННОГО СТИЛЯ ИОГАННЕСА БОБРОВСКОГО